

fert Menthas, nempe crispatam, & Saracenica: pro Saracenica autem mentha hanc, de qua p. censens mentio, imponendum est, etenac. Sed quoniam id nulla comprobatur autoritate, ne ratione, eius quidem sententia distillipari non tutum esse arbitror: prorsim cum Nicolaus nuper a Fuchsio Latinus factus, nullam huiusc Saracenicae menthae mentionem facit, sed rubet, & agnitus tantum. Id quod facile nobis indicat, ut liberò dicamus Cordi dispensatorum quam plurimis scatere mendis, quippe quod non omnes mœciuntur: inventorum descriptiones ex bonorum authoribus fonte hanjerit. Plantan hanc (ut ipse scribit) Germani vocant Venerum frauenum munizit dicit, mentham sanctæ Marie. Verum Fuchsii altam codem nomine ab hac longe diversum ostendit. Quis vero horum erraverit, in hoc Germanica lingue peritorum iudices erunt, quanquam si Hetrusco Germani, sed Germanicus Hetrusca nomina respondent, Corio posuit (q. natum ad nobilissimum speciem) quam Fuchsio ac Ferim quid, ut modo diximus, herba dñe Mariae cano noctis in Hetrusca a. Tota planta excalfacit, siccata, aperte, attenuat, roboret, oblonga & provocat, axillaria uret nisi affl. Medicis ut hydrospicis, & preservatis anseriora laborantibus. Siquidem frigescit, incarne excalfacit, & ususrum obstrunctiones aperte. Illebitur ex oleo Irino fenois, ex uno feruente urinam ergo reddentibus. Lentigines atphos, & alia curis uitia emasculat, illitus nocebibus suens. Folia adhuc in placentis, & ita edentur a mulieribus, utri affectibus obnoxios. Sunt etiam qui cadem tenet puncticula enat, frigida in patellis in oleo aut butyro, & in cibis ijs utantur. Huius eputus siccus aliis lineaes, & umbrocis eneat: frigidu nitro subuenient. Enveniculum roboret, an haustus, quem illitus, & vomitiones competet. Tota planta iam subfrustrata,

MENTHA GRAECA.

Nomina,

Quam suffitu serpentes fugat, & eorum uenenis resilit, quin & insarcitus expedit, & capiti robur addit. Ea Gracis n° 180
 pars Latinis, pariter & Italies Menta vocatur. Arabibus, Nalanda Germanis, Muntz: Hispanis, Hierna buena, & or-
 texana: Gallis, Mente: Boemis Mutta: Polonis & ka Menta uirò Graec: Italies vocatur Menta Graeca, & Salvia Romana,
 & herba Santa Maria: Germanis uirò frauen Mountz: Boemis Kzechia Mata: Polonis Marzea Mietka: Gallis Grand
 Coq. Mentastrum autem Gracis n° 180 est Italo's: entastro: Germanis Vnkle Mountz: Boemis Piana Mata: Gal-
 lis Mente Cheudine: Polonus kobyza Mietka.

Ερεμίθη:

CALAMINTA.

CAP. XXXVI.

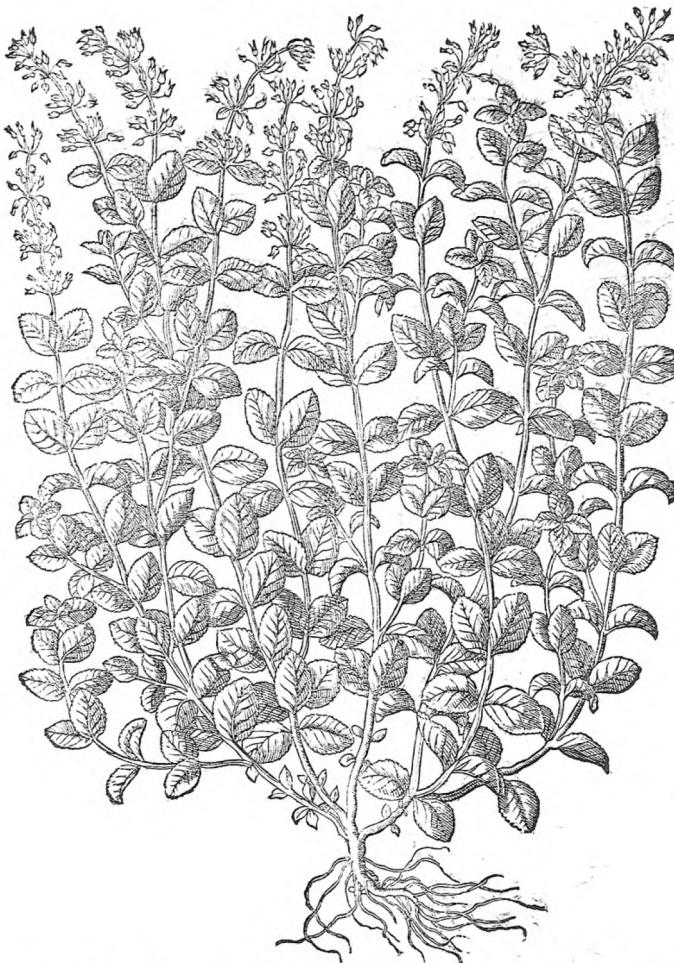
EX Calaminthæ generibus quædam montibus familiaris, folia ocimi habens, incana: surculos, &
 caules angulosos, purpureum florem. Altera pulegio similis est, sed maior; quam sylvestre pul-
 giū ideo appellant, quod odore ipsum emulatur. necpiā Latinī uocant. Tertia menthastrum cognata
 est, foliis oblongioribus, caule & ramis majoribus, quam superiora, sed viribus inefficiator. Omniū fo-
 lia gustu impensis feruentia, & acris; rascis superuacua. Nascitur in campis libus, alij cris, & aquolis,
 Potu, aut illitu demortis à serpente opitulatur. Decoctum potu menes, & urinas expellit; rupis, con-

CALAMINTHA.

nullis;

CALAMINTA MONTANA.

uulsi, orthopneæ, torminibus, cholericis, horribusque auxiliatur; regum expurgat. Præsumpta in uino uenenis restitutineas ceteraque interancorū animalia cum sale, & nictile pora, enecat: nec secus cocta, crudave, si teratur. Elephanticos ciftata adinvat, si potea serum lactis ebibatur. Folia destrita, si in uellere subjiciantur, menses extrahunt, & partus enecant; accensa, aut substrata, serpentes fugant; nigris cicatricibus candorem reddunt; in uino cocta, & illata; fuggillata tollunt. Calamintha ischiadicis imponitur, ut ex alto humores euocet, summag cujē exutens. Vermes necat succus auribus instillatus.

Calamintha officinalis Calamentum dicitur, cuius tres numerantur species. Sed eius frequentior est uisus, quia Latinis
 60 Nepeta uocatur, secundo loco h̄c à Diſcoride irradita. Nomen hoc apud Hereticos in hanc vñque diem recinet:
 sequuntur no[n]trates eam, corrumpunt ramei nomine, n[on]gō appellant Nipotella. N[on]scitur hac in incuto solo secus itineris, &
 f[er]petuam quinetiam in collibus, folijs subtortuosis, hi fuitu scilicet, & per ambitum laciniatis: caulis cubitalibus angulosis, & hir-
 fus. Flores edic parvus, purpurascentes, qui à medio caule inque à summis hericillatim erumpunt, ut in p[ar]aglo, ac in
 cucumine

Calaminthe
confid.

CALAMINTHA AQVATICA,

acumine copiosiores habentur: Radices tenues, & numerosas. Ceterum hac in re Brasauolus (pace eius dixerim) aperte hallucinari deprehenditur, quod pro certo exsistet Calamintham secundo loco à Diſcordi deſcriptam illam herbam esse, quam eo modo catti magna eius capiantur voluptate, Gattariana quidem uulgè nominant. Error hinc manifeſte proditor, quod G A T T A R I A, cuius hic imaginem damus, fit herba folijs vrticis, aut aplastro ſimilibus, qua quatum à pulegij folijs diffideat, n: n modo ceteris notis ueram etiam odore, in quo Brasauolus nititur, & diuidunt, qui has diuerſitas rectius norunt. Sunt tanen è mulgaribus, qui Gattarianam etiam Nepetam appellant, quorum nomine latram magis fortasse fecerunt Brasauolus, quam plantę ipsius notas, halucinatus deprehenditur. Nepeta itaque Diſcordi nil aliud unquam, mea opinione, fuerit, quam uulgaris calamintha, qua officina utuntur, quamq; nos vulgo vocamus Nipotella. quandoquidem uulgaris viuis Calamintha, non modo folijs pulegium emulatur; sed etiam fapore, & odoris fragranzia. Quo fit, vt mirum non fit, si Diſcordis estimonio, à quibusdam sylvestre pulegium vocata fuerit non enim odore tantum (vt Brasauolus velle videtur) Ne petra pulegium imitatur; sed & folijs & caule. Quamobrem dicamus licet, nullo pacto exſtinctum effe, Gattariana herbam effe Nepetam fecundam Calaminthę ſpeciem. Neque etiam putandum, tandem tertiam effe, quemadmodum falſo crederi Ruelius. Quippe quoniam fecerit hanc Diſcordis menthaſtro ſimilem, non autem meliſophyllo, aut urice, quas (vt paulo

paulo antē diximus) Gattaria representat. Quapropter non modō ea de causa eius sententiam explodendam putauerim; sed etiam quodd̄ sepius ipse in locis aquosis repererim in tertiam Calaminthę speciem, menthastrę emulam, subalbidioribus tam foliis, ac gressu auctiori. Non fecus & montana nibi frequens olim occurrebat in excelsis nullis Ananis montibus, filiis

60 albicanibus, octimo similibus, caule quadrangulo, & flore in purpurā rufescente. Quanquam in hoc errore, mea quidem sententia, verfantur Monachi illi reverendi, qui in Melius commentarios ediderunt, & affere non dubitent, montanam hanc Calamintham legitimam esse Nepetam. Sed ad GATTARIAM. Ea enim planta est vulgaris notitia. Folia fert melissophylla, angustice, fed minora, & subcandicantia: Caulem edit bicarinatum, quadratum, numerosis ramis, quadrangulis, & incisis. Flores edit albos, orbiculariatē emergentes. Sed qui in summis caulinibus habentur, spica figuram referunt. Radices habet multifidas, & fibrosas. Odor illi acutus, caput ferens, quintiam feruidus sapor cum amaritudine hanc obicit. Nascitur in agorae aggeribus, secus vias, & uliginoso solo. Excalicatis, & siccata calaminthe modo, addē, ut ea iū possint medicis calaminthae nīce, ubi illi non sit ad manus. Peculiariter autem uadet Gattaria ad omnes capitis, pectoris, ventriculi, & utrius morbos, à pituitis excrementis, aut flatu genitos. Ideo auxiliatur diuturna capitis dolore affectis, vertiginosis, hysteriosis, strupidis, resolutis, conuulsis, coniunctibusque, quintetiam ambelolis, asthmaticis, & spūriosis. Medetur item uenitriis tortibous, flatu groenientibus. Tota planta menses elicit, tam pota, quam in defessiōibus adicta. Herba uetus

Monachoru
lapus.

Calamintha *be ruris steriles prolificas facit*, *rbi sterilitas à frigida, humidaque causa proueniat, namque valenter rurum est facit. Sues uires ex Gal.* *opus sit, Quia: ait pluri-*
mus presbit. Calamintha meminit Galenus lib. 7. simplicium medicamentorum, si de eius uiribus affectus. Cala-
mintha effectus est tenui, & calida, siccans, temperata, ex tertio quadammodo ordine utraque qualitate. Horum manifesta
*sunt indicia, partim glutinosa apparentia, partim experientia cognita. Glutinosa liquida acris, & palam calida est, ac paulum em-
nino subamati habet. Pericitantibus autem, & corpori aconuentibus extrinsicus imposita, primis quidem natus exal-
fact, & norante, ceterum lanata, possumus etiam ulcus effici. In corpus autem intras affecta, tum ipsa per se sicca, non
etiam cum meliorato, perficieat, & fuidores ciet, omneque corpus tum digerit, tum exiccat. Exaratione duci qui-
dani ipsam contraria greges per circuitum repetentes adhibuerunt; foris quidem oleo incoctam toti corpori inungentes eam
frictione non segni, sed in uero affumentes, sicut est. Quinetiam & coendicibus eam quidam in extirpatione eiusdem
dicis, tanquam strenuum remedium illuminatum. Trabat enim que in profundo herent ad superficem externam, utrumque; ad eo ar-
ticulum exalfact, ceterum non obscurè aderit, mens, & tum epota, tum apposita admodum efficiat provocat. Eius-
etiam elephantorum remedium, non cō tantum, quod strenue tenues humoris digerat; verum etiam quia externe, &
incidat valenter cras, quales sunt hisc morbi procreant. Sic & cicatricibus atris candorem reddi, & singulata
digerit. Sed in talibus in vino coctam cataplasma modo imponere uiridem magis, quam secum prestat. Quippe are-
facta uehementer redditur, & ad urendum promptior. Porro talis cum sit ad venenarum bestiarum mortis efficiunt,
velut etiam cauteria, & quaecunque medicamenta calida sunt, & acris, tenui, & partium, queque facile ex alto ad sepe cir-
cumiacentem omnem qualitatem possunt attrahere. Ceterum quia illiusne amaritas, plane exigua est; uerum ad quicdam
ita efficiat agit, ut qua ualentissima est, nimirum cito conuincit sic uehementi calor cum tenui effectu. Quare &
affariet, & limbros siccus eius aut infusus, aut epotus eneat. Eadem ratione aurum uermes, aut si aliquid in corporis
parte finito, aut impunctata, que putredine tentetur, talis prouenierit effectus. Sic & conceptum seu pota, seu admota
intermit, & ejicit. Igitur incidenti quidem ei usus adest, preter calorem eius, tenoritatem, & amaritudinem abfert, uero propter unicum amaritudinem. Itaque affirmatis ob omnia ante dicta prodest: ihericis uero, sine regio nudo la-
*borantibus potissimum ob amaritudinem, sicut alia feb̄ omnia amara, ut pte abfertentia, & expurgantia in iecore pro-
uenientes obftructiones. Ad omnia iam dicta efficiat est montana, Keregrinū herbe, si Grac̄, uero etiam Calamintha*
Latīna dicitur: Arabic̄, Calamum: Italic̄, Calamintha, & Calameto: Germanic̄, & silden polyc̄: Hispanic̄, la Nē
*katzennept: Boemie kocurnijk: Gallic̄ herbe da Chat.**

Nomina.

Opus. THYMVM.

CAP. XXXVII.

30

^a Meū addit.
^b p̄d̄s̄c̄. ma.
^c m̄m̄.

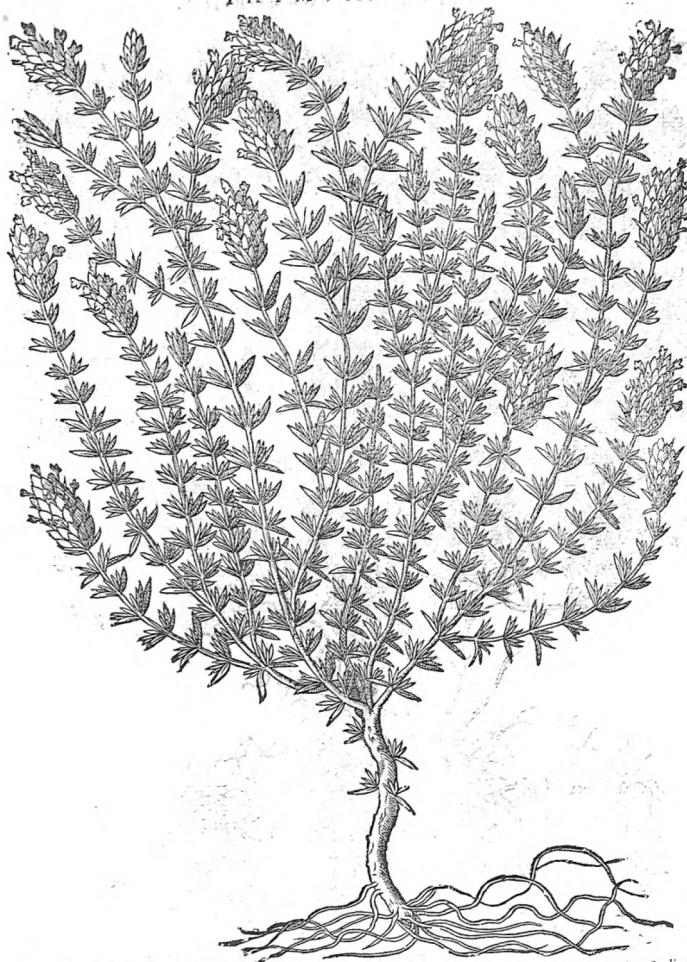
THynum ab omnibus cognoscitur, surculosis frutex, exilibus folijs, multis, & angustis circundā-
 tūs: capitulis in cacumini, flore purpureascē referitis. Gracili solo, & petrolo^a prouenit. Vim
 habet hanc, ut cum sale, & aceto potum: pituitam per alium detrahat. Decocti ius prodest: orhopnoi-
 cis, & anhelatoribus: tinea uentris exigit: mentes, partus, & secundas pellit: urinas ciet. Cum mel-
 le in elegmatice faciles excretiones: recentes tumores discutit, cum acetō illūtum: concretum
 sanguinem dissoluit. uerrucas thymī colorem reddeat, penilesque tollit. Ischiadicis cum uino, &
 polenta impostum subuenit: hebetibus oculis in cibo prodest. Perquam utile pro condimento, dun-
 taxat ad usum eorum, qui recte ualent.

Thymi histo-
ria.

THyum duorum generum esse testatum reliquit Theophrastus libr. 6. cap. 2. de plantarum historiā, ubi de eo differ-
 entia bis uerbis. Quām & thymum candidum, nigrumq; redditum: Serò id admodum floret: nam circa efflum foli-
 tiuum incipit. Mel apes hinc capiunt, & hoc angustio aptari consolare affirmant, an probe melietur, nec ne. Et enim si alter
 deforment, mellatio minus prob̄ succedit. Defloruit, perit: flos, si imber incessabit. Semen facundum saturat, atque
 etiam magis organi maneflo sentitur: thymū uero nullum offendit p̄fisi, sed floribus quedam perniciens modo. Flores
 etenim serunt, itaque oritur thymum. hactenus Theophrastus. Ceterum nunc thymum in Italia notissimum est. Pra-
 stat autem quod ex Apulia fertur: quamquam laudatissimum est, quod è Creta insula, alijsq; nomulie Graecie locis aduehi-
 tur. Vnde tantum thym, minoris uidelicet, meminit hic Dioſcorides. Et cum cum in libro propter histora,
 Epibūnum florem esse scribat è thymo duriore, saturata similis, haud dubius ostendit ne fecit as Theophrastum, duo Thym-
 mi genera obseruauit. Vnum, quod mittit fructus complices exilibus foliis, angustis, & numerois circumdat: in quorum
 cacumine sunt capitula flore purpureo referita. Alterum uero lignoflos, fructicosus, acutus, & saturata simile. Thymo hoc
 duriore pafim ferè scatet Goritensis ager, eius principale colles: in eis (ut libro quarto suo loco dicitur) legitimum epithy-
 mum oritur. Manat ex eo oleum aure coloris, quod una cum aqua elicunt, dum per calentis aqua balneum herba recens,
 uiridisq; distillatur. Hoc Cirenum malum resipit, & glutinaciu[m] suum est, & ad ea omnia milie, quae uebementem exalferi
 potulant. Thymi meminit Galenus lib. 6. simplicium medicamentorum, rbi de eius uiribus ita scribit. Thymum incidit,
 & calfact maneflo: ob id & urinam & mentes ciet, fustum euellit, & uicerca potum expagat: educens ex thorace, &
 pulmone confort. Itaque in exalfacto, & exicando in tertio ordine flatendum est. Preter has autem à Galeno de-
 scriptas, alias quoque Thymo uires reddidit Aetius sermonē primo, si inquietus. Hec uero experimentis de Thymo com-
 perta sunt. Dato ieiunis articulati morbo laborantibus, Thymo aridi ministrissimi drachmas quatuor cum oxymelitis cy-
 aethro. Bilem enim, reliquosq; humoros, aceris, sanguinem enatut: facit & ad uesci effectus. Ventre autem inflato, ubi
 felicit intumeſcere coparet, drachmam unam dato ieiunis cum cochleari aqua mulsa. Ad lumborum coendicioneque do-
 lorem, lateris, & thoraci, ac hypochondriacis infusioneis inflationes, pondere trium drachmarum cum oxymelitis tem-
 perato mensura cochleari ieiuno exhibeto. Similiter etiam & melanholics, & mente turbatis, timoreq; dentis drach-
 mas tres cum oxymelitis temperati cochleari præbeto. Dato item ieiunis & ante canam aduersus lipitūdinem, & uebe-
 mentem oculorum dolorem. Præterea contra podagram, etiam que massū omnino intercepit, cum uno uulniflō pro-
 p̄t̄ op̄t̄: corrumpit enim temperamentum, bilemq; gignit. Eligendū quod purpureo flore est, præstantius tamē quod
 album.

Thymi uires
ex Galeno: &
Actio.

ob id & urinam & menſes ciet, fustum euellit, & uicerca potum expagat: educens ex thorace, &
 pulmone confort. Itaque in exalfacto, & exicando in tertio ordine flatendum est. Preter has autem à Galeno de-
 scriptas, alias quoque Thymo uires reddidit Aetius sermonē primo, si inquietus. Hec uero experimentis de Thymo com-
 perta sunt. Dato ieiunis articulati morbo laborantibus, Thymo aridi ministrissimi drachmas quatuor cum oxymelitis cy-
 aethro. Bilem enim, reliquosq; humoros, aceris, sanguinem enatut: facit & ad uesci effectus. Ventre autem inflato, ubi
 felicit intumeſcere coparet, drachmam unam dato ieiunis cum cochleari aqua mulsa. Ad lumborum coendicioneque do-
 lorem, lateris, & thoraci, ac hypochondriacis infusioneis inflationes, pondere trium drachmarum cum oxymelitis tem-
 perato mensura cochleari ieiuno exhibeto. Similiter etiam & melanholics, & mente turbatis, timoreq; dentis drach-
 mas tres cum oxymelitis temperati cochleari præbeto. Dato item ieiunis & ante canam aduersus lipitūdinem, & uebe-
 mentem oculorum dolorem. Præterea contra podagram, etiam que massū omnino intercepit, cum uno uulniflō pro-
 p̄t̄ op̄t̄: corrumpit enim temperamentum, bilemq; gignit. Eligendū quod purpureo flore est, præstantius tamē quod
 album.

alium illum habet. Planta, que Grecis θυμός, Latinis item thymus, & thymum appellatur: Maurizianis, laisce: Italis, Thy-
mo: Germanis, Romischer quendel, & Vuelcher quendel: Hispanis, Tonilho salfero: Gallis, Thym, seu Mariolaine d' Angle
terre: Boemis Thym: Polonis Dziczielina.

Satureja.

SATVREIA.

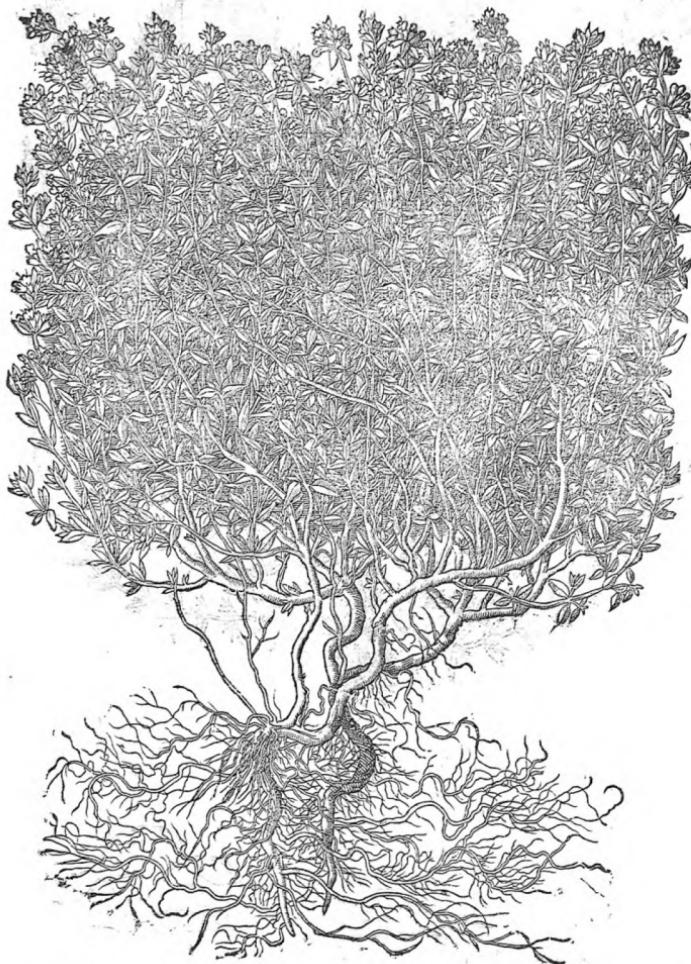
CAP. XXXVIII.

60

Satureia triuialis notitię est. Gignitur in asperis locis, & tenui solo, thymo similis, minor tamen, & tenerior: defert spicam florum plenam, coloris herbacei. Eadem potest, que thymum, si modo consimili sumpitetur. Aptus sanis vīsus. Est etiamnum quadam satiuia, sylvestri profus minor, que propter mitiorem acrimoniam commodius in cibos recepta est.

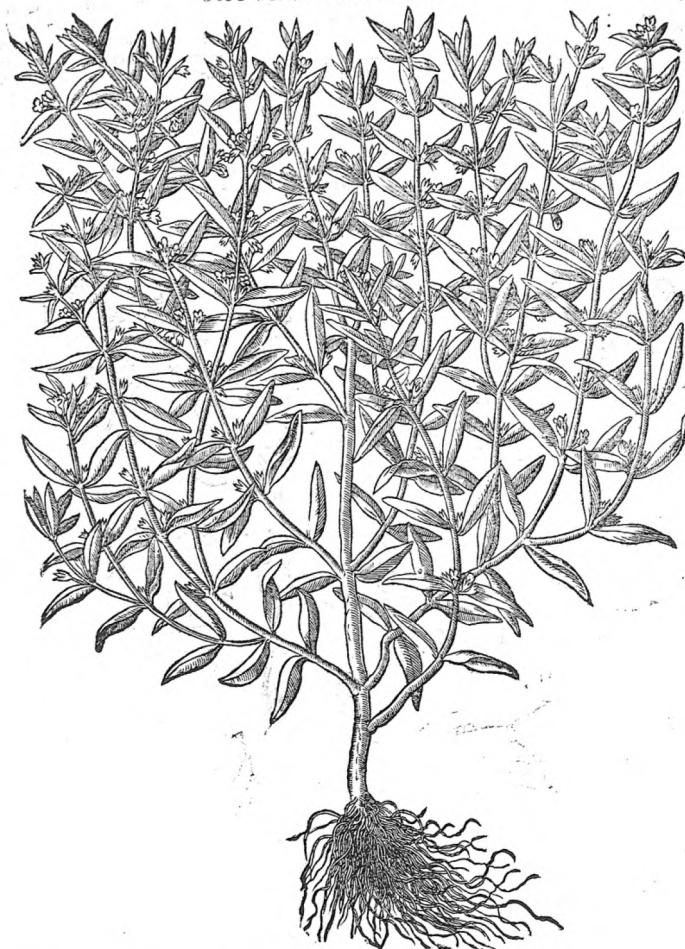
Thimbra duum est generum. Ea autem, que à Dioscoride describitur, thymo similis est, minor tamen, & tenerior. Spi-
cam defert florū plenam, coloris herbacei. Gignitur in asperis locis, & tenui folio. His notis maximè ea aspi-
latur, cuius hic imaginem appinximus. Siquidem hec folij, ac caudiculis thymum adè representat, ut non definiri, qui
eam pro thymo recipiant. Præterea thymo gracilior, longej; tenerior est, verèna capitula thymi modo non proficit. Siqui-
dem caudicili in spicatos processus definunt, in quibus flores emicant parvi, subpurpureo colore. Quinetiam (ut Dio-
scoridus inquit) fides inquit

SATVREIA DIOS CORIDIS.

des inquit) non solum sponte nascens habetur, sed etiam domestica, satiuatq; . Altera (ſi T H Y M B R A tamen, aut Satvreia recte appellari posſit) maior, fruticoforū; prouenit, & in hortis frequentior, ramis multis in orbem circinqueque ſe diſſiundentibus, rotundis, atque lignosis. Folia proferit Thymo majora, subaperata, divergentea, qua cīrc ſurculis plura ſimil per internalia erumpunt, & quoram exortu ſpicati quidam proceſſus foliolis quiby/dam ceteris longe minoribus ſtipatis prodeunt, in quibus flores naſcentur parui, ex purpura albicentes. Radice inituit lignea, multiplicique. Hac non solum feritur in hortis, sed etiam, ut altera sponte prouenit, fruticosus tamen, durior ac aſterior. Hanc eam ego effe confeo, cuius poli Thymbrana meminit Columelli: liber nono cap. quarto de re Ruffica, de apibus agens hic verbi. Eadem regio fecunda ſit fruticis exigui, & maxime thymi, aut organi, tum etiam Thymbræ, vel noſtratis cumile, quam saturiam rufici uocant. Siquidem nos in Herbaria corrupta à Cunila appellatione eandem appellamus Coniella. In alijs tamen plerique Italie locis, quod a Satvreia uocem corriumpere maluerint, appellatur vulgo Savoreggia. Non defuit etiam imbi, qui ab acrimonia, quam piperitis ferè modo gulfui repreſentat, eam vulgo Pauerella, quasi Piperebam non uinent. Ceteram quod in simplicium conju uſquā Thymbra memnemter Galenus, nondum compertum habeo. Paulus vero eius mentionem fecit lib. 7. vbi de viraque ſpeſie ū paucis differit. Thymbra ſylvestris eadem que thymum preſtat. Hortensis autem altera quidem imbecillior eſt, Sed ad ciborum ſtam gravior, & accommodatior. Quia herba dūbita, Græcæ, Thymbra, Cunila, & Satvreia Latinè vocantur:

SATVREIA ALTERA.

Arabicè, Sahater, seu Sahatar : Italicè, Thimbra, Coniella, Sauoreggia, & Peuerella: Germanicè, kumel, zu uibe! hyzop, Nomina.
& Saturey : Hispanicè, Seguvelha: Gallicè : Sauoreie, Sarlette, & Satreia : Boemicè Satnrege : Polonice Cymbr.

EPYLLUM.

SERPYLLVM.

CAP. XXXIX.

60 *Serpulum* duorum generum est. Hortense odore sampsichum imitatur, atque in coronas addi foliet. cui a serpendo nomen inditum est: quoniam si qua eius particula terram attingat, inibi radices demittere. Folia, & ramulos origani haberet, sed candidiores, in maccris multò procerius assurgit. Sylue frigoris appellatum, & non serpis, sed in altitudinem increscit, & ramulos edens tenues, surculosos, foliis referens longioribus, quam rata, & durioribus, angustis. Flores iucundè olen, gustanti acres b. Radicus nullus vilis. Nascitur in petris, satiuo officiatus, atque magis exalfaciens, & ad medendi vifum aptius. Menes trahit, & virinam potu ciet: torninibus, ruptis, vulvis, & icinoris inflammationibus auxiliatur: & aduersus serpentes potu, illilitu podesit. capitis dolores mulcet coctum, adiecio rofleo, & madefactum in acero: maxime verò phreniticis, & lethargicis conuenit. Cruentos vomitus fecit succus, drachmis quatuor ex acetu potus.

Conclusa nō
legit Orbi.
a. Meum, %
Car. vñseret
d. subagutia.
b. Cat. addit.
Serpul. minor
dacet.

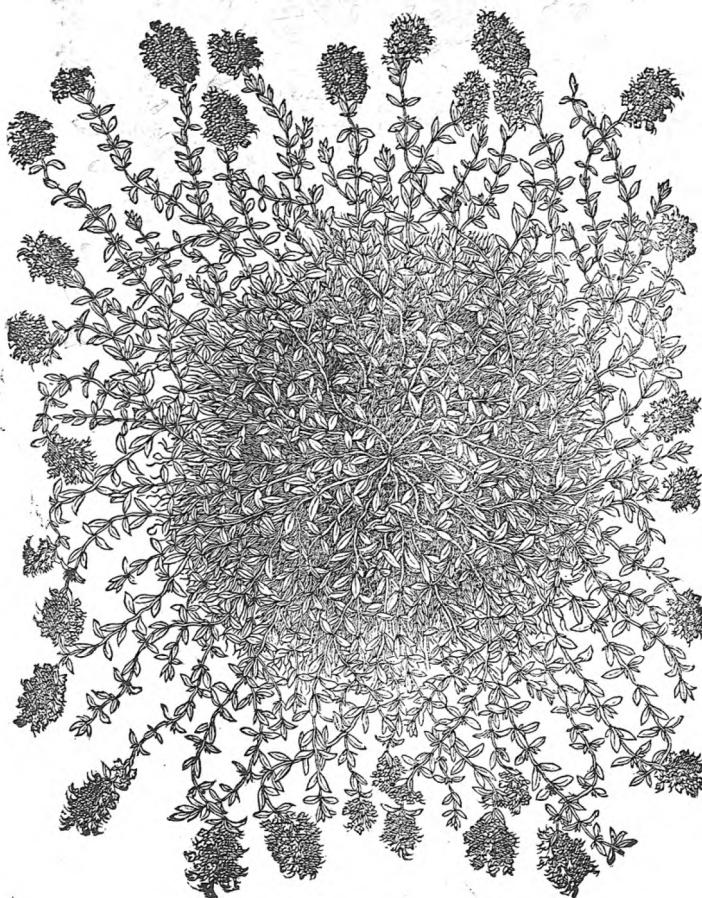
Serpilli cōsideratione
sive anno.

Serpillum hortense in Hetruria haud negligitur, sed in hortis scribitur, & magna admodum diligentia colitur, quod etiam cūbi (ut Dioscorides inquit) in coronamenta adatatur. *Sylvestre* dicitur eī generum: unum flore candido, odore citreī malī: alterum uero flore purpureo, gustu per quam aerī, tature simili. Vt trinque copioſissime nascit, apud Goritienses Salutinum monte, que mihi hactenus latius nūquam uidere contigit, nec item odoratius. Serpillum à Theophrasto, cui hor- tente nil aliud esse censet, quād sylvestre in hortis satum, describitur lib. 6. cap. 7. de plantarum historia, ubi de eo diffe- rit q̄s uerbis. SERPYLLI sylvestre etiam genus est, quod deferentes ex mouthibus ferunt, ut apud Sycoren fierofet, atque etiam Athenis ex monte Hymetto: apud alios uero, ut in Thracia, montes, & plana omnia Serpillo scētent. Peculiaris huic auctio germinum: quippe cū in quantumvis longitudinibꝫ procedere nāeat, nāctum scilicet admiculum, aut iuxta ſepes aliquas satum. Genera urbana redire non eſt, ut retulimus: ferocia eſſe affirmant. Hoc enim in montibus, tum fa- riſciatū quoddam, atque uebentifissimum: tum gratum odore, mollitusq; conperiri. Tempus ferendi plurimum autu- nū: hoc enim priuū ferre nimis properant: hactenus Theophrastus. Ex cuius etiam uerbis satis perficiē colligi potest, duo eſſe sylvestris Serpilli genera. Quare et ſi palam unius tantum gereris mentionem fecerit Diſcorides; eucrum 10

SERPYLLVM.

SERPYLLVM ALTER,

60 tamen obscurè meninisse potuit, cùm inquit. Sylvestre, zigis appellatum, non serpit, sed in altitudinem assurgit. Nam si unum tantum sylvestris Serpylli genus Dioscoridi notum fuisset, ei sanè necessarium non erat addere zigis cognomen differētia causa. Satium radicibus quidam serpit, sed ramulus attollitur, amaraci modo, quemadmodum sylvestris altera species, quae malum citreum olet. Prōinde sc̄e Plinius libr. 20. cap. 22. ita de eō memorie prodiat. Serpyllum à serpente putant dictum, quod in sylvestri evenit, in petris maxime. Satium non serpit, sed ad palmi altitudinem increvit. Serpylli uires paucis perfringit Galenus lib. 6. simplicium medicamentorum, sic inquires. Serpyllum uisque adeò exalfacit, ut & menses, & urinas moveat. est autem & gustu adnudum acre. Eius nomen Græcum, ἡταν, Latinum, Serpyllum, Arabicum, Hemen: Italicum, Serpillo: Germanicum, Quendel, & Huener kœl: Hispanicum, Serpollio, & Serpam. Callicū, Ser poulet: Boemij Materij danish.

Serpylli uires ex Gal.
Nomina.

AMARACVS.

SAMPSCVM.

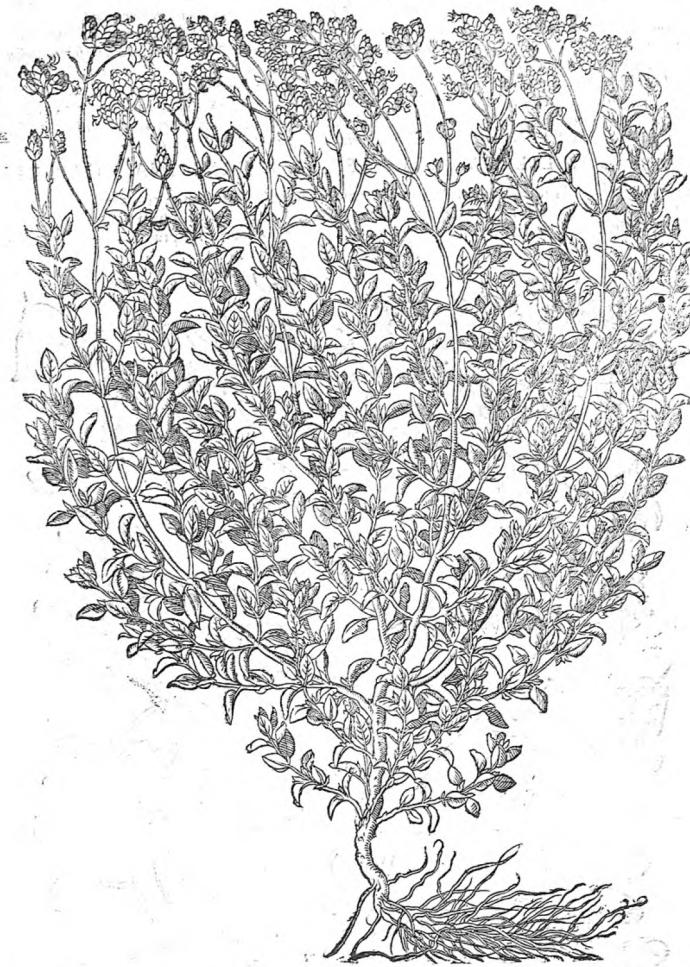
SAMPSCVM.

CAP.XL.

60

Sampuchum in Cypro, & Cyziceno laudatissimum. Secundum sibi locum uendicauit Aegyptium. Amaracum gens Sicula, & Cyzicena appellat. Herba est ramosa, per terram repens. folijs eius calamintha, qua tenui folio constat, hirsutis, & rotundis. sua uissimum odorem spirat: ideo coronis infertilis ex calcis exhalans. Succus decocti potus, conuenit incipientibus hydropticis, & ijs quos urinæ difficultas, aut tornuina excruciant. Illata exmelle arida folia fuggillata tollunt: menses subdita in pessu trahunt: contra scorpionis iictum ex aceto, & sale illuminuntur: luxatis, tumoribusq; cerato ex malagmatisque calcificandi gratia commiscetur.

AMARACVS, SIVE MAIORANA TENVIFOLIA:

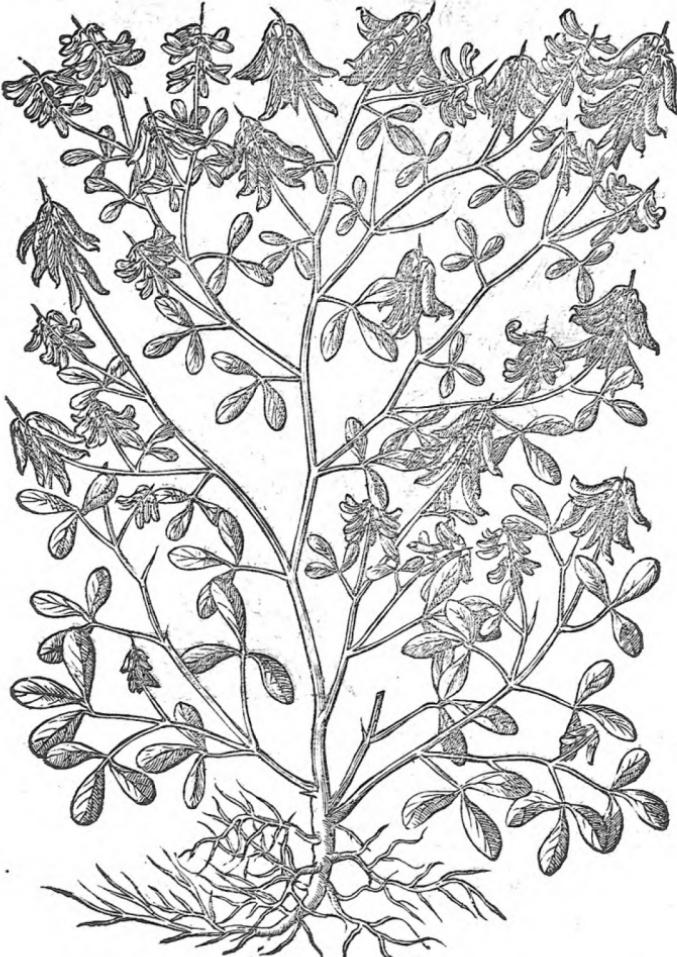
CVM superius libro primo in Sampuchini riguenti commentatione, Sampuchum, & Amaracum idem esse latius often Sampuchi: derim, eti Galenus, & Paulus dixeris capitulo Sampuchi, & Amaraci meminerint, eadem hic reperiere superius considerati. 60 canem duxi: quod eahuc facile transferre possit, qui rem hanc se alter fortasse habere existimat. Sampuchum in Italia Herbas vulgo appellatur Persa, quod forte illis è Persia fuerit allatum: ceteris verò nabi maiorana, nomine à Latinis mutuato. Herba hæc tantam cum mulieribus iniuit gratiam sui odoris incunctitate, ut nulla sere reperiantur, que suis in hortis, aut scilicet ratis, Amaracum non ferant, vel plantas non transferant, ac diligenter admodum cultura foucant. Quo sit, ut putauerim ego, ex eo Maiorana sibi nomen ad insuense, quod maiori citra, et diligenter feraut, colantque, quam extra plantæ. Neque id ea solim ratione, quod, ut paulo ante diximus, odore perquam incundo commendetur: sed etiam perpetua vigeat coma. Est itaq; herba A M A R A C U S ramosa, surculis tenuioris, obsequios, foliis oblongis, sinensis, pilosiq;: qua caulinis circumqua; ambulet. Flores edit in summis caulinis numeroq; spiculis, et herbaceo colore, cōpattis squa marina congerie oblongos, Órigani anulos, q;ibus parvum oritur semen. Radicem habet hygromam multiplicem, & siccera cuam. Seruit femine, surculo, ac etiara viri radice. Planta est odorata tota, & in medicamentis animaduva vilis. Digerit, attenuat, aperit, & roboret. Praestat ad omnes frigidos capitis, & nervorum affectus, tam illita quam pota. quinqueiam ad

aurium dolores, grauidines, & sonitus, rbi herbe succus fuerit instillatus. Idem naribus infusus pituitam à capite trahit, & cerebrum aligerat, & roborat. collauit ex eo viiliter os in lingue resolutione, addito pyretri, & longi piperis decoctio, ant acori, aut origani. Valeat herba aut eius decoctum ad omnia pectoris virtutia, que anholandi difficultatem impedit. Stomacho vallis etiam exterius illata, quin inviae sumpta. Eadem Icinofora, & lienosos iuuat. Namq; non solum corone infarctus expedit, sed etiam vicerat ipsa roborat, & firmat. Confert ad veteri affectus omnes, & ad flatus. Habetur aliud quoque A M A R A C I G E N Y S T E N V I F O L I O, quod nos vulgo vocamus Persa genitile. Id enim folis, floribus, canaliculis; altero longe tenuius est, & odore praestans. Hoc non definit, qui putent legitimum esse marum. Sampfuchi meminit Galenus lib 8. simplicium medicam, sic inquietus. Sampfuchum tenuissimum partitum, & digerens est facultatis: desiccat enim, & exalat facit ordine tertio. id Graecis οδοντων, & καρπακον, Latinis quoque Sampfuchum, Amaranthus, & maiorana vocatur: Arabibus, Merzenius, seu Morfengius: Italis, Maiorana, & Persa: Germanis, Meyeron, Maiorana, & Meyeron: 10 Hispanis, Maiorana: Gallis, Marone, & Mariolaine: Boemis, Maiorana: Polenis Mderam.

Melilotus. MELILOTVS, SIVE SERVLA CAMPANA. CAP. XL.

Serrula campana laudatissima in Attica, & Cyzico, & Chalcedone nata: cuius color vicinus est croco, boni odoris. Nascitur & in Campania circa Nolam^a, colore in luteum languefcente, odore infirmo. Vim habet adstritoriam. Inflammationem omninem emollit, praeferim qua in oculis, vul-

M E L I L O T V S.

va, sed, aut testibus erumpat, si ex passo cocta illigatur: interdum autem addito oui luteo astato, aut sceni graci farina, lini semine, aut polline, aut capitis papaveris, intyboye. Recentes meliceridas per se cum aqua, & vicerá manantia in capite illita cum creta Chia, vino, aut galla sanat: stomachi dolores, & cruda, & cocta cum aliquo ex ante dictis leuat: doloribus aurum mitigandis cruda ex passo infilatur: in acero, ac rotaco madefacta, capitis dolorem lenit.

Probatissima legitima; Melilotus non modò in pluribus Campania locis; sed etiam Gargano Apulia monte prouenit. Cuius tenet in tenuibus corniculis inclusione nuper Venetias afferrit caput. Quo factum est, ut iam cognoverint medici vulgaris vestis Melilotum illegitiman esse. Melilotus meminit Plinius lib. 21. cap. 9. vestis scriptum reliquit. Ego in conuenantia folio senepta apiciforme, melilotum, quod Serulam campanum vocamus. Est enim in Campania Italie laudabilis, Græci in Suntio nos Chelicida, & Cretica, & vulnus vero asperis, & flos stirpibus nata. Coronas ex hac antiquis facti, indicio eft nonter Scutula, quod occupavit. Odor eius croco vicinus est, & flos. Ipsa cana placet, maximè folijs brevissimis, atque pinguisimis. Est itaque legitima Melilotus planta cubitali altitude, statim à radice fructuosa, ramis exiliis, foliis trifoliis proximus, ex angusta origine in latum se diffundens & longo appenis pedicello, floribus melioris, paruis, foliisque repandis, numerosis, pluribus ex una ramulo dependentibus, in quibus semina condititia minuta, subrufum, odor non ingratius, quasi ob vnu. Radix illi inutilis, & superflua: Excalat ordinis primo, adeo ut parva abit à temperamento. Ideoq; leuite resoluta, dixerit, atque molit, & dolores quoque fuscet. Melilotum, ut Galenus memoria prodidit libro 6. simplicium medicamentorum, misce facultatis est: habet enim quidam adstringens, sed & digestivus, & conquit: copiosus enim in eo est substantia calida, quæmigrat. Hoc sicut Galenus. Ceterum neminem iniurio è Græcis auditoribus, qui explicauerint, que meliloti pars in vnam medicina recipiat, an folia, aut radices, aut caulis, an flores, aut cornicula, aut semen. Quod tandem docuerunt Mauritani, proferunt Serapio, quid ex autoritate Ifaz Eben amaranth de Melilotu scribit in hunc sensu. Melilotus herba est, que folia feri rotundata, & virilia: ramulos emitit admodum exiles, in quibus folia rara. Semen gerit in foliisque tenuibus, ac rotundis: que grana includunt paucaglaticoloris, rotundata, infra linapis magnitudinem. Porro in melilotu pson sibi rendicabant foliisque, & feminis, que in eis continentur. Quibus facile quispiam conjetur, hanc esse marum, si emplastrum quod de melilotu appellant, sepe medicos fallat; cum in id legitimi Nominis, meliloti feminis farina nanquam veniat. Melilotus ita Græcæ dicitur, ut Latinæ Melilotus, & Scutula campana: Arabice, Alchimie mel: Italice, Melilotu: Hispanice, Corona de rei.

Máppa. MARVM.

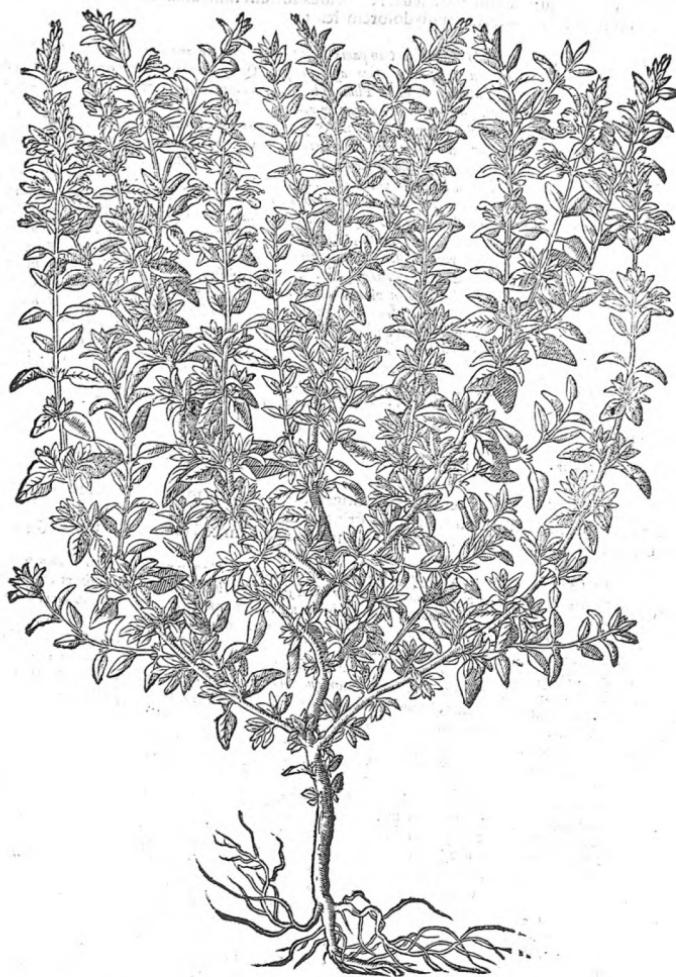
CAP. XLII.

MArum herba cognita vulgo, surculosa, flore origani, folijs multò candidioribus, flore² odoratio³ Orib. & ex. odorato. re. Vim haber siymbrio consimilem: subfert enim, & modicè celfacit. Qua de causa illita ser. serpentia ulcera fistit, & in calidas illictiones additur. Iuxta Magnesiam, & Tralleis copiosissima gignitur.

Etsi Galenus inter simplicia medicamenta nisquam, quod equidem insuenerit, Marum meminerit; libro tamen primo de Mari mentio ex Gal. antidotis in Hedychoi compositione eius mentionem fecit, cùm ita scribit. Aliæ hedychoi descriptiones reperiuntur, que neque Amaracum, neque Marum profus habent: quædam alterum tantum continent. Neque enim duo haec omnes noſcent unguentari, eo quod herbas foliæ sunt Creta adiectas emanata cum seminibus, atque succis. Ego vero & easdem herbas sicut in Asia natæ, ac in alijs quidam regionibus raras esse, in Cyzico autem frequentes. In Italia quoque & alias qualitera herbas ita Amaracum nudi, que odore malum à Maro superatur. Marum enim ralde redolent, præterque aliquis foliis nominis appellatione ductis, unguentum amaracum, quod in Cyzico faciunt, amaraci plurimum capere, sive forsan, ut antiquis unguentum conficiebatur, sed non folium marum in ponunt. Hanc herbanæ aliquoties cum ipse dezistem, ac eam amaran quidam plurimum, acrem uero parum depletam, horatibus sum quenacum corrum, qui Amaranum conficerre solent, ut amaran tantum compositioni immiscerent, quantum Maro. Ac mihi uisus est id virginatum minus quidam odoratum, nihil autem nubus inferius, hec Galeni uero. Ex quibus palam est, Marum ab amaraco viribus, & facie parum admodum diffidere, & si tunc amarus sit Marum, etiam odore fragrantius. Quapropter non plane eorum sentientiam explodendam putarem, qui Marum amaracum illam esse arbitrantur, que mauere p̄tra odorem, mariorē: amaritudinem gustu preferit: quaes; foliis uiret minusculis, candidioribus, & tenuioribus: uide non immixta è noſtris in Hereturia vulgo cognominatur Perla gentile. Sampuchus enim, sive Amaracum, imbi Perla vulgo vocari, uerperus indicamus. Cuius illud genus, quod foliis conflat pungitioribus, latioribus, unicoloribus, rugositate, aceribus, minus tamen amaris, legitima omnibus Amaranæ esse conseruit. Ille rūm inquit sentientia ferme adipularer, nisi eicem aduerfar Galenos inneniret: quippe quæ loco citato testatur sit, & in Italia amaracum uideat, nulla quid imbi Marum videat, facta mentione, sed tantum quid hoc in alijs Asia regionibus raram orietur. Hinc itaque facile adducor, ut existimat Marum non nasci in Italia. Auger nobis opinionem Plinius, qui quæ Galeno subfcriberet, Marum dulx esse raram inuenit, & Italie peregrinum, quare ipsum collatavit libro 22. cap. 24. inter ea dantaxat odorantiorum genera, que ab externis regionibus in Italiam conuèbentur, sic impensis. In Abegto nascitur & Marum peccio quæna Lydiū, makaribus folijs, ac uarijs: illa brenia, ac minuta, & odorata, hec Plinius. Ceterum non ob id eos errare crediderim, qui gratiæ peregrinorum amaracum Mari loco subftrinxerunt. Quandoquidem testatur Galenus, quod unguentum illud, in quo Amaracum pro Maro admiseri iugis, est minus quidam odoratum uideretur; non tamen viribus inefficacis erat. Ceterum plantam, quam hic excudi curauimus, misit ad me Patauus Iacobus Antonius Cortisius, qui quidem rei planctarie admodum judiciosus, & indicio, & animi integritate predictus. Nava cum legitimum marum ea mali representare omnibus sicut nati videatur, Marum ipsam nubi profusum appellandum: liquident folijs est origanum candidioribus, odoratis, & gustu acris amaracum, foliisque ramis tenuibus, lignosis, & floribus sanguinibus, odor eximus, fragrantibus. Planta est peregrina, que in Italia non prouenit, nisi aliunde translata. Quod Græci uero, Latinæ pariter Marum nominant: Itali Maro.

Maram Ita-
liae.
num.

M A R V M,

Acinos.

ACINV S.

CAP. XLIII.

ACINOS, aut acenos a Græcis dicitur, tenui, siccoque ramulo herba, ocimo similis, odorata, sed hirpanos, ignemque sacrum sanat.

De ocino opi
mo quoquid*ea* explo*it*a.

Quoniam sunt aliqui, qui *Acinum* eam *ocimi* speciem esse existimant, que angustioribus constat folijs, queque incundit efflat odorem, cum gratia, atque etiam umbra grata, atque etiam tempore pafsim in signulim usque fonte extra nefrat, secum, & in atrij, quam nos ob eius gracilitatem vulgo uocamus *Baflico* gentile; horum tamen opinioni apertissimè reprobatur *Plinius* lib. 21. cap. 15. ubi *Acinum* scribit nonquam florere. Id quod minori *ocimo* non evenit: si quidem scriptum reliquit lib. 21. cap. 28. cum sit. *Acimon* & *coronarium* causa, & ciborum *Egypti* ferunt, eademque erat, que

A C I N V S .

que ocimum, nisi bis iuxta ramis, ac folijs effert, & admodum odorata. Ex his Plinij uerbis abunde palam scripsi potest, Acium non esse ocimum tenuifolium, cito hoc nec folia, nec caput, nec hirsuta preferat. Ceterum Manardus Ferrarensis vir acri ingenio, & prestanti doctrina, nil aliud Acium putauit esse, quam herbam quandam, que inculis prouenit locis, sed precipue in agorarum, & uiarum aggeribus, ocimo bis iuxta, ac satis suauiter olem. que quid ocimum admodum emuletur, à quibusdam sylvestre Ocimum appellatur. Quibus sanè notis alias adductus sum, ut Manardo prouersus assentendum putauerim. Sed cum pista animaduertierim, herbam hanc flores emittere contra Plinij auctoritatem, nunc cogor mutare sententiam. Nec me penitus, quod nosfra, aut aliorum diligentia futurum sperem, ut de hac, & de alijs rebus dubitis quandoque certiora proferantur. Atque obstantibus his, nolu tamen plantam quam Manardus Acium esse existimauit, hic etiam appingo, ut aliorum possit esse indicium. Herba que Græcis aetres, Latinis item Acinus appellatur,

Manardi operio non accepta.

Nomina.

Baccharis.

BACCHARIS.

CAP. XLIII.

B Accharis herba fruticola, que in coronas additur, cuius folia aspera sunt, media uiolæ, & uerba-
scī magnitudine: caulis angulosus cubiti altitudinem petens, aliquantulum aper, nō sine appen-
dicibus

^a Cat. addit
Artemap. i. pin
gu.
^b Meum, &
Car. Æqua.
i. humectum.

dicibus adnatis : flore purpurēo, subalbante, odorato^a : radicibus ueratro nigro similibus, quibus
odor inest cinnamomo proximus. Asperum^b, squalidumque solum amat. Radix in aqua decocta ru-
menes-pellit: contra serpentium morbus utilissimè datur in uino. Recens radix apposita partum ex-
trahit. Puerperis eius decoctum in defecationibus prodest. In diapaesmata utiliter inficitur iucundi-
coris gratia. Folia, utpote quæ adstringant, capitis doloribus illitu profundunt: oculorum inflamma-
tionibus, mammis tumentibus à partu, ægilopijis incipientibus, ignibusque sacris auxiliantur. Odor
fornum gignit.

Baccharis cō-
sideratio.

DVm eam de Baccharis sententiam, quam^a superioribus annis lingua Italica expresseram, nunc demum his nostris La-
tinis commentarij repetitam, excidendum tradidisse, confessus ingenuè me misquam baſtenus ueram Baccharin
reperiisse, aut ab alijs repertam uidisse; accidit interea temporis, ut eam ad me Roma misserit Andreas Lacina Seobiensis,
medicus hac noſta etate clarissimus. Cuius literas hic referre libet, quod ea sint, que mibi maximum faciant argumen-

B A C C H A R I S .

rum humanitatis & benivolentie sua, atque etiam rei fidem addant. Literæ autem eius sunt ita ad me scriptæ. Etsi nos eidem, cui tu, negotio illustrandi, locumpletandi; Dioscoridem nauemus affidamus operam, ob idq; nobis ex ijsa banc ad rem extorquere facultates alienas potius, quam dispare nostras; volumus tamen ibi & amico, & de materia medica quam optimè merito comunicare veram Dioscoridem Baccharinum, quam hanc ita pridem in h[ab]e[re] Romania agri reperimus, quod possit illam ad rituum formam expressam, in usum humane salutis inferioris tuis luculentissimi commentarijs; quoq; iam (ut fama qd) primum Latinæ scriptos edere velletur. Nam itaque chartæ alligatum ad te mitto, adeo per omnia respondentem descriptionem Dioscoridi, ut in ipsa nulla nota possit desiderari. Quæ folia sua sunt aspera, media, mole & urybaci magnitude: caule angulosus, cubiti altitudinem petens, aliquantulum asperioradices nigro nerato similares, que odore, & sapore imitantur exquisitissimum cinnamonum. Porro flores, quos per indumentum reponis nunc mittere ad te non licet, in nonnullis locis purpurei, in alijs lucei uisuntur: ita ut hiis stirpis effigie duas species videantur, vel si memnerit unius tantum Dioscorides. Postremo hiis plantæ vires, & facultates sint omnia eadem, quas sive Bacchari diuus tribuit Diocorides. His amicis literis suis finem imposuit. Sed certe illud nisi permixtum acceptis, quod edem die, & ferè hora, que Baccharina Roma accepit, cendem Ariminam ad me misit Iulius. Moderatus diligentissimus pharmacopola, herbarumque studiojus: id quod aperte testans horitus eius apud herbarios Italiam non vulgaris, ut qui sit uirüs ac mobilibus plantis referuntur. Hanc Jane conperi nullis propriae redamentiis nostris, Diocoride Baccharine representare. Nam præterquam quod constaret, ut illa, folijs asperis, magnitudinem inter violam & verbascum referentibus: capite anguloso, cubitali altitudine, aliquan tuluma aspero; habebat etiam in caule sua adnatæ folia, non coliculus. Hinc obiter suspicor legendum esse neq; aequaliter, non ratiocinari, ut nulgati Graci codices habent: quandoquidem illi lectioni adspicunt etiam Oribasii manu scriptos codex. Præterea flores, quibus illa carebat, huic in purpura candidabant, odorati. Eius denique radices erant verato nigro sanguineo, & odore cinnamonum proxima. Huius igitur plantæ delineatione, que adamus his historiæ Diocoridis responsum, ut eius quoque effigie quan pictam damus, afferat demonstrat, facili adducit, ut affirmare non dubitemus, hanc esse veram, & legitimam Baccharinam. Ceterum Leoninensis, & Brasavolus ipsum secutus, eam plantam magno errore putarunt Baccharinam esse, quan sive Scolaream, nonnulli vero Matricariaum appellant. Sed cum huic radices, cujus sunt verato nigro sanguineo, neque minimus quidam odore cinnamonum imitentur, planè eorum sententia improbanda videatur: præterim quod veram Baccharinam eam esse censamus, de qua superius differimus. Sunt neq; definiunt recentiores, qui contentundunt Baccharinum Diocoridi effectu, caputque hoc adulterinum esse, ut non aliquid efficeret videantur. Siquidem inter hos Angelarius non pauci contentunt argumentis, Baccharis caput hanc esse Diocoridis legitimum, sed ea omnia quæ de Bacchari in eo auctore scripta sunt, ex capite de Asaro esse depropria. Quid ut in primis probare videatur, Baccharum, inquit, grecum non esse nomen, sed latum, cum nemus extet inter Grecos. Autores, qui uel ante Diocoridem, uel eius tempore vel paulo post clarerunt, qui Baccharis uisum meminerint, ut videtur est apud Galenum, & Actionem. Nec his deinde obflare inquit, quod Atheneus in eis uingentia Baccharis mentem fecerit, quippe quad illi Baccharis uingentias defigneret, non plantam. sed quād magno ducatur errore Angullariæ, quād diligerent auctores, aut recte eorum scripta intellexerint, ille tam audiet. Siquidem non definiunt Graci Autores, iphi; antiquissimi, qui ante Diocoridem Baccharis meminerint. Plinius enim tellis effigie libro 21. cap. 6. de Bacchari scriptiæ Aristophanæ, præfata Comedie auctore, ob iacq; falso quibusdam Baccharinam Barbaricam appellarunt, quod à Græcis ibi non inueniunt. Dēmēnegligenter fatus Angullarium legisse Atheneum, ex hoc clarissime patet, quod is non solum Baccharis uingentia, sed Baccharis quoq; plentis uel eius radices meminerit his uerbis. Est uingentum quod Baccharis à comicis nominatur. Ac nonnunquam Baccharis non est uingentum, Aeschylus. n. in Amynone separatis, & distincte. Ego, inquit, Bacchaves tuas, & uingenta: & Symonides, uingentis vñbus sum, ac Bacchari. Aristophanes in Credidæ celebrantibus, O. Iuppiter (inquit) venerande, quo pacto nephritis scirum continuo lotum, uingenti ac Baccharis odorem emisit? Quibus palam est, non solum co-minguento ad odorarent? Vñs estesse antiquos Grecoꝫ, fed etiam ipsa quoque Baccare, & eius radicibus. Sed concedamus Angullario nū quan de Bacchari herba locutum est Atheneus, ne tanto cib erubescat. Vnde tandem dicet denominatum uingentum illud? An negavit à Baccare, cuis radices excepterat? Neget vel affirmet, comprehendens effigie. Etiam ubi negari, Plinius eius retinere arroganter, quippe qui Aristophanis testimonio scribit ex Baccharis radicibus uingenta fieri solu apud antiquos. Si uero affirmaret, iam suam ipsius fatus fuerit ignorantiam. Baccharis uingentum à Baccare antiquis denominari testatur Favorinus his uerbis. Bæxæpsis iuxta seò dñi Boszvánus p[ro]p[ter]o. scilicet q[uod] Ex hoc diametru p[er] rō d[omi]nō rō p[er]s[ec]tō. Quibus non modi palam est Baccharis antiquis uingentibus designare, sed etiam pulucrem ex Baccharis radicibus paratum corpori infundendum, de quo apud Athenas scriptæ Aeschylus, Symonides & Aristophanes: uia est enim antiquitas Diafasmatibus, id est, pulucrem fictis apergivibus, non solum ad odoramenta, sed etiam corporibus foendis, sticcanis, laxandis, adstringendis, mollendiis, ac durandis uarijs & plantis paratis pro utentium ratione. Preterea ea est, que dicit, ut autorum testimonio effugiat, qui illi mentem intertrahunt, quod in Oribasij & Pauli libris Baccharis caput sit additione à quibusdam, ex argumento, quod Tauri tantum scribat de yis simplicibus medicamentis, de quibus scribit Galenus, qui nusquam de Baccare meminit: & idem fecerit Oribasius: illi respondendum est. quod negligenter suis legerit de plantis apud Paulum. Quippe quid es non solum ex Galeno, sed ex Diocoride transcribat. Agallochus enim Narcaphti, Canami, Fraxini, Othonna, Acanthi, Borry, Gerani, Lethropidis, Epytachidis, Apior, Alpi, Cynocrambe, Helio tropi, & aliorum quorundam non meminit nusquam Galenus, quorum tamen omnium ex Diocoride meminit Paulus, quemadmodum & Baccaris: quo fit ut infirmum admodum sit. Angullarij argumentum tam de Paulo quam de Oribasio, quod planta rū historias non ex Gal. sed ex Diocoride transcribat. Adhuc quantum ualeat in censendis Asaro & Baccare Angullarij iudicium, coniicit facile quispiam, qui eius annostraverit uerba, dum ultimo loco, ut probet Baccharis caput ab Asaro esse re scissum, dicit, id faciliter deprehendit posse, ubi quispiam Baccharis & Asaro caput simul contulerit. Sed factum est periculum. Asarum folio est hæderæ minore, levioraque: Baccharis uero inter Violam & Verbascum medio, & tactu aspero. Flores Asaro sunt Cyttini cui Hylocyam figura, ac purpurei: Bacchari in purpura albicanes. Caudiculus habet. Asarum plurimes, asperos, de lento, quibus singulis foliis appensa sunt: Baccharis uero uim tantum caudem edit, cubitalem, angulosum, aliquantulum asperum, non sine adnatæ multis. Item radices Asaro infinit geniculatae, tenues, oblique, gramini non diffimiles, longe ramen gracillores, odorantes, & ut Plinius inquit, & experientia comprobat, Nardum redolentes: Baccari autem radices insunt nigrae, utrato similes, quibus odor inest gratissimus. Cinnamomo proximus. Postremo Asarum in umbrosis montibus proueniens: Baccharis in asperis & sciscis. Quibus palam est in minus hæderæ plantas sibi repugnare, quād sibi ipsi repugnare Angullarij, dum illud Cratene fragmentum in medium effert, quo probare contendit Baccharis caput in Diocoride ex Asaro capite effe reficiunt. Siquidem cum in eo legatur, Borræ, iuxta, et sepius quartus, uox ualde variata, quæ de eo dñi de propaginatione in se ñc, opere, & tñ tu, dñe, sive, sonica, tñ copia variegata, id est: Herba odorata, caudiculi geniculati interce pri,

pti, flores autem purpurei, odorata radix, similes radici Elebori nigri, odore Cinnamomo accedens. *Tyrsia* cecior fuerit, qui non viderit fragmentum esse Baccarum non Asari, ut sibi persuaderet *Angularius*. Quippe quod Asarum Plinius testimonia, ita dictum est, quod in corvina non veniat, quodque enim caliculis geniculatis non sit, sed tantum radices, que gravissim sunt non Elebori, nec Cinnamomum odore referte, sed Nardi, & ideo Nardum rusticum nonnullae appellatrum; quodque non in Sicilia & Apulia nascatur locis, sed in Umbrosis ac opacis montibus. Hec si diligenter perpenditur *Angularius*, non ita fortis inconfundibilis contra sui ipsius sententiam fragmentum illud. *Crateus* attilifex in medium, ut potius fortis vi-deretur iam pretiosa habere fragmenta, quam quod curse illi fuerit, solidè de *Medica* materia distinxere. Probat pater, Baccaris caput Asari non esse membrum, non solita ex *Obrafo*, qui perquam fideliciter ex *Dioscoride* transcribit, sed etiam ex *Serapione*. Siquidem in Asario ne verbum quidam tamen, quod in Baccaris capite reperi possum, sed id tantum, quod passim legitur in Ruello ex *Cornaz* *Dioscoride*, qui cum hoc animaduertissent, que in Asari capite adulterina inuenientur, non sine ratione amputarunt. Quibus patet non modo Asari caput integrum haberi, sed quod huc verba non videtur respectuosa. *Dioscoridi* sunt adulterina, quædem modum alia quamplures, que in capitulo ferre omnium principio olim habebantur. Poftrimo dicimus eandem plantam esse Baccarem apud *Graecos*, quam apud *Latinos*. Nam si quispiam conferat vides, quas fragmentum *Crateus* illud, & ipse *Dioscorides* Baccari tribuerint, cum usque quartum de sua Baccari memini *Plinius*, in sanè illuc deprehendet, quam apte cœnitiat *Angularius*. Baccarem similem *Combreto* idem redditur *Plinius*, ubi inquit, Simillimum ei *Combretum* appellatum foliorum exilitate *psiq*; in fila attenuata, & procerius quam Baccar. Quia verba haud recte intellexerunt, qui pro *Combreto* quandam stendunt plantam, foliis stamineis, veluti filamenta quedam diuum, tristrius seithammarum longitudine protensa. Si quidem *Plinius* verba eiusmodi foliorum faciem hauquaque describunt, sed quid ha substantia *Combreto* folia adeo sint exiliatae, ut tenuia, ut texture filamenta omnino appareant. Nam exilia plenis 20 opponit *Plinius* in *Epiphilosi*, & *Cicerio* secundo de diuinatione: quod sit non aliud in ea comparatione sibi velut *Plinius*, quam quod Baccaris folia sibi *Combreto* solidiora, pleniora ac robustiora: illa vero, ut diximus, non quidem in stamineis filis protensa, sed Baccaris modo lata: quamvis adeo tenuia, ut omnis ferre earum appareat texture.

Καλαμίθης R V T A.

CAP. XLV.

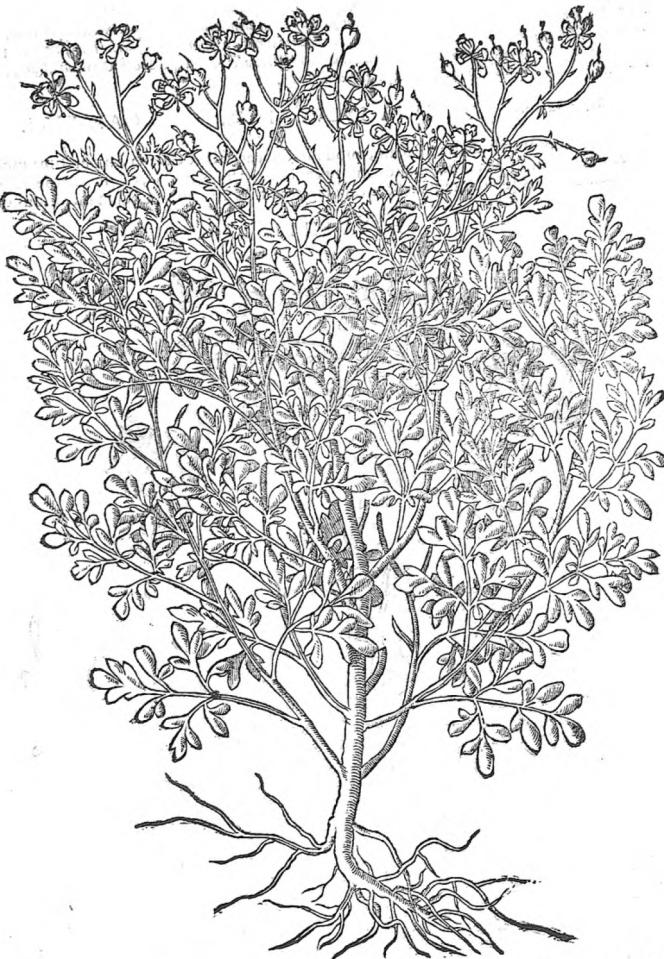
Conclusa nō
legit Orib. R Vta montana, & sylvestrisq; sativa, & hortensis anterior est. & in cibis dannata: sativa verò quæ sub
fico arbore enatricit, magis in cibos admittitur. Vtraque viri, calificat, exulcerat, vrinam ciet,
menstrua pellit, & alium fistulat potu, ciboue. Lethalum medicamentorum antidotum est, si fe-
men ex uino acetabuli mensura eibatur. Folia per se præsumpta aut cum nucibus iugländiis, aridicis
fisi, inefficaces venenorum vires reddunt: contra serpentes simili modo sumere conuenit. Genitu-
ram cibo, potuē extinguit: cum anetho fice decocta, tornina fedat. Facit ad peccoris, laterum
que dolores, difficulatem spirandi, tusses, pulmonis inflammationem, coxendicum, articulorumq;
cruciatus, & horrores febrim circuitu repente, pota, vt ante dictum est. Item ad inflationes coli, vul-
ue, rectiq; intestini cum oleo decocta, & infusa. ¶ Foenicinæ vulnu strangulatin liberat, si à genitali se-
detenus cum melle subiiciatur. ¶ Feru facta ex oleo, & pota, ventris tinea excutit: articulatis dolori-
bus ex melle, aqua inter curen tum fics illinitur: eisdem in potu auxiliatur, decocta in uino ad di-
midias partes, & oblitera. Cruda, conditaq; cibo, uisus aciem excitat: dolores oculorum illita cum po-
lenta lenit, doloribus capitis eum rofaco, & aceto illita, auxiliatur; profuentem naribus sanguinem si-
fit trita, & indita. Testuum inflammationibus cum laureis foliis imposita, & eruptionibus papularum
cum myro, & cerato prodeat: cum pipere autem, uino, & nitro affricta; alba vitilagini medetur: cum 40
eisdem illita formationes tollit, & uterucas, quo thymi florem reprobant, contra impetigines cū
alumine, & melle utilissime imponitur. Succus in malo punici calyce calfactus, aurum dolori efficaciter infunditur. Idem oculis, qui hebetudinem sensere, cum foenicili succo, ac melle inunctus, opili-
tulator. Ignem factum, ulcera qua ferunt, aut in capite manū, cum aceto, rofaco, & ceruia illitus
perfanat. manfa alliorum, ceparumq; acrimoniā domat. Montana si copiosius elut. interficit. Dū
florem promit, & ad murias colligitur, cutem infat, & rubore quadam incit, cum pruriti ac ueche-
menti inflammatione, oportet itaq; eam uncīa ante manibus, & faci colligere. Tradū suicum gal-
linaceis pullis insparsum, feles accere. Adiutient ēa, qua in Macedonia circa Haliacmon amnen pro-
deat, comedentes intercire. Montofus autem est locus, bū uiperis scater. Semen eius potum contra
intestina uitia efficax est. In anidoto commodè additur. Contra incontinentiam urinæ rotulum fe-
men septenis diebus potu darur. Radix huius montanum molli uocatur. Sylvestris ruta sativæ simili-
lis est. Prodest comitalibus, & coxendicibus doloribus: mensura mouet, partus enecat. Aector est
uiribus, quam hortensis, & ualidior. Sylvestris, upore noxiæ, cibis adbacatur.

Rute confid.
ratio.

Monachorum
hallucinatio.

Ruta viraque planta est *vulgaris* notitiae, tam sativa inquam, quam *fyluestris*. Nec tamen velim de illa *fyluestris* intellegas, quia capite proxime differentum est, sed de ea tantum, cuius meminit *Dioscorides* in presenti capite, quādāq; in eius calcē sativa finaliter fuit: si quidem bēc illa plurimum differt. Neficit hæc *fyluestris* *Ruta* in Goriciensi agro copioſissima, adēt ut quā circumstant mantes, ea ubique ſeuantur: preſentimque *Salutarius* mons, qui eadem ferme ſeuſit. Face hac bortensi per quā familiis est, graciliori tamen folio, & guſti acriori, amariorūq;. Id quod *Monachorum* in *Mefium* ſcribentum (pace tamen eorum dixerim) inepriſ propris refugat, quippe quā afferant nullam ferēt effe differentiam inter hanc, & *androfennum* ſive *hypericum*, vi qua in alterius locum ſubſtitui posſit. *In re manefeste* depredebrunt matrigna eorum inficta: quā *quadropedem* hic (ut equidem arbitror) in triplici versatur errore. Primum quid exſtinxauerint, turpi nimbram lapī, *fyluestris* *Rutan* ab *androfennum*, & *hypericum* non diffideat. Deinde quid putauerint, hallucinat etiam, *androfennum*, & *hypericum* vnum & idem effe, cùm tamen *Dioscorides* de his ſeorsum, tanquam de differentiis plantis tradidisset. Huc tertius accedit error, & quidem, mea ſententia, detefandus, quid prodiderit, hanc *fyluestris* *Ruta* *bifloriam* bis à *Dioscoride* deſcriptam reteneri, magnamque habere cum *hyperico* cognitionem. Qued potius ſomniſſe, quam libero ſenſuum iudicio (i.e. pofſe) videntur *Monachi*, cùm non huic Rute caput ſit illud, in cuius fronte quibydam codicibus, uisque non probatis, illa legantur, que ecclſiſimorum testimonio hic aſſertia, *hyperici* autem proprieſeſ censetur: fed quod tractatur *bifloria*. Quare caueant pharmacopole, qui fortaffe horum patrum ſcripta ſequuntur, ne vna cœcūtient ſape ducentur

R V T A.

ducantur in varios errorum labyrinthos. Ruta planta est perpetuò uirens, folijs crassiusculis, subpinguisibus, pluribus ab uno pediculo excurrentibus, & ex angusto exortis, latissime diffundentibus, colore saturatè viridi. Ramos mittit copiosos, sordidos foras, & flores in summitate lateos, Hyperici haud absimiles, è quibus capitulū orientris, quadruplici diuisa, in quibus pisiūlū continetur semen nigro colore. Radix illi lignosa, multiplexque acris est, & amara, sed acris, & amara. Attenuata. Ruta, incidit, digerit, reprobatur, provocat, & status potenter pellit. Seritur Ruta (ut author ejus Plinius lib. 19. cap. 8.) fauor, & ab aquincio autumni. Odit byssenem, & humorem, ac fumum. Apriis gaudet, & sicis, terraque maximè latritis: cinere nult nutriti, hic & feminis mictetur ut careat eructus. Sub fuci umbra iben-tius acqueficit, cuius rei cayam suis in problematis reddidit Aristoteles. Musela cum serpente dimicatura, murinum venat. Rytam prius edendo se mutuā guarahanc contra uenena pollere. Vtuntur & ipsa hoc nostro tempore ad cacodemones depellentes, fortasse quod contra fascinationes eam commendauerit Arystoteles in problematis. Planta Ruta mirabilis magnitudinis usq; ej (Flavo Iosepho auctore) Macheranti, quod dlm fuit magnitudinem Iudee oppidum. Is enim lib. 7. cap. 25. de bello Iudeico ita scriptum relipue. Erat autem in ipsa regia Ruta mirabilis magnitudinis: a nulla enim fuc uel celstridine, uel magnitudine uincebat. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseuerasse: manu scilicet

vterius

Ruta vire plterius profecta, sed a Indeis, qui locum cuperunt, excisa est. Ruta sylvestris, & satine meminit Galenus lib. 3. simplicium medicamentorum, sic inquens. Ruta agrestis ex quarto est origine ex calcariorum: domellica vero ex tertio. Ita autem non solum greci acri; sed & amaro. Ex quo etiam sane digerere, atque incutere crassos, lentoque humores parvi. Ob eandem vim & urinam mouet. Quin & tenuissimum est partis flatisque extinguit. Quare ad inflationes competit, ac venis appetitrum cephet: digeritque, atque excusat frenum. Est enim eorum ex numero medicamentorum, que saltem desificant. Pro quo superbum Moly, & Bejafan, nominari dicitur, & ipsum utique fuerit ruta sylvestris. Thymus Graecis herba est, que Latinis, pariter & Italis Ruta nominatur: Mauritania, Sadeb; seu Sedab; Germanis, Raut, & Vne in rute; Hispanis, Arudat; Gallis, Rue; Boemis Rauta; Polonis Ruta,

Ruta sylvestris.

RVTA SYLVESTRIS.

CAP. XLVI.

10

^{+Orb. addit.} ^{perquisit.} ⁱⁱ **V**Ocant etiamnum sylvestrem Rutam, quod † in Cappadocia, & Galatia Asia finitima moly dicitur. Frutex est, qui ab una radice multos emitit caulinulos; folijs multi, quam alterius rutae longioribus, tenerioribusque, odore graui; flore candido: capitulis in cacumine paulo maioribus, quam lati-

RVTA SILVESTRIS.

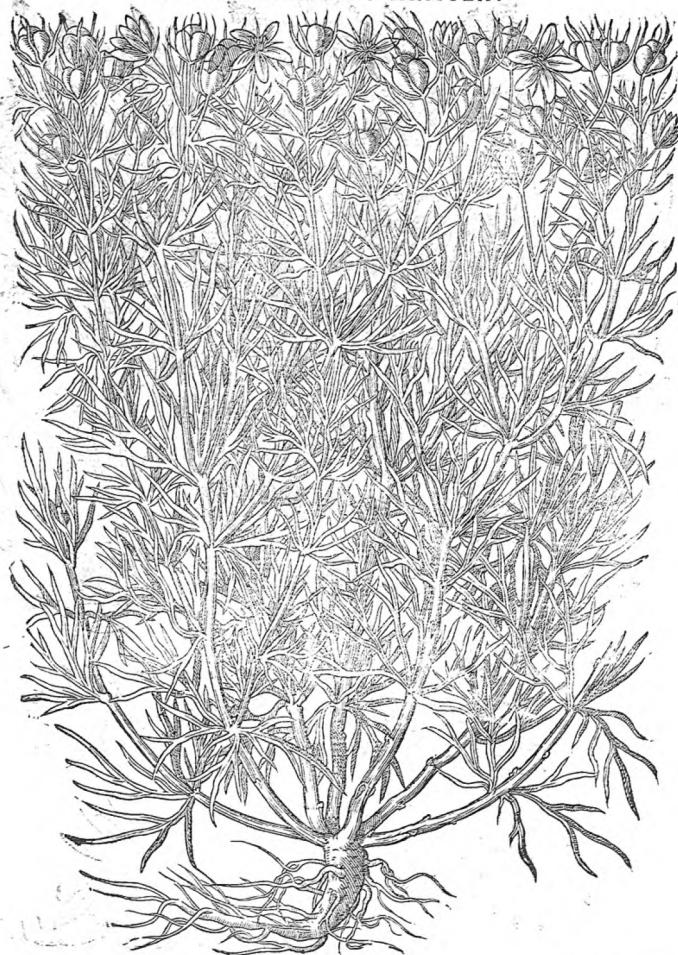
Ruta sylvestris.

ut ruta, quæ tribus maximè partibus constant: in quibus triangulum semen, subrufum, gustu ^a amarum recluditur. cuius est usus. Semen autumno maturescit, quod cum melle, vino, croco, & scenicali succo, ac gallinaceo felle, teritur contra retusam oculorum aciem. Sunt qui cam harmalam vocent, Syri besafan; qui Cappadociam incolunt, moly, quoniam quandam cum moly feruerit similitudinem, radice nigra, fiore candido. In collibus, & latè solo prouenit.

^a Cat. addit.
Ruta sylvestris a. potenter.

Inveniuntur ex Græcis codicibus Dioscoridis, item ex Latinis illorum fidem ad r̄nguem secutis, qui vel maximo librario-
rum lapſu, vel potius eorum temeritate, qui nimis scioli videlicet volunt, plura de hac altera sylvestri Ruta in capitib⁹ froni-
te scripta ostendunt, que doctrinam quorūque consenserū adiectiū sunt, & hyperico legitimè debentur. Hac depra-
vata, inò addititia lectione decepti quidam rerum, literarumque parum gnari, turpiter aberbarunt, certò credentes sylve-
strem Rutam ab hyperico nihil differe. Quorum error simul deprehensus est, atque Dioscoridis lectio refusa à peritis
simis viris, qui rei crimine exactissime norerunt, & vetustissima Græca exemplaria consuluerunt, in quibus nihil tale offendebant. quenadmodum neque id seſe offert lecititudinem in Orbita codice manu scripto, herbarium descriptio Dioſco-
ridi acceptas referente. Quo fit, ut nullus amplius ſipſit ambigendi locus, quin eaſcītia ſint, & ex hyperico, cuius
propria ſint, hic perperām repetita. Sed hæc tam miſia faciāmus, & conſtituamus dupličem ſjic sylvestris Ruta ſpeciem:
r̄nā domētīca ſimilem, de qua diximus in precedenti capite: alteram verò, de qua nunc agramus, quam quidam Harmala-

RUTA SILVESTRIS ARMOLA.

E. vocant.

vocant . Hanc (ve ingenui fatear) in Italia sponte nata non vidi . Verum eius imaginem , quam hic appendi curauimus , mis-
 sis ad me Constantinopoli Gulielmus Quacelbenus Cesaris Ferdinandii Oratoris medicus . Est itaque A R M O L A frutescens ,
 qui ab radice plures cunctis caules , folijs multo quam alterius Rute longioribus , tenuioribusque , odore granitioribus candi-
 dore , quibus capitulo in caulinis summatur orientur , sativa rute maiora , tenibus quibusdam foliolis , & acutis circumqua-
 que stipata , in quibus triangulum occludatur semen , subrufo colore , & amaro gusto , cuius est usus . Apri corrupta & Gre-
 cis appellatione Harmel pro Harpalie dicunt . Verina enimvero grauissimo errore ducunt seplasarii , qui Luminis apothec-
 ariorum scripta secuti , huius Rute , sive Harmelloco , statidis , & aggregatis dicti catapotis , alisque compotitis medica-
 mentis cicutae semen admiscent . Quod nec solum suis tum qualitatibus , tum facultatibus Harmale omnino repugnat ; sed
 etiam venenum lethale exigit . Errandi causam prebus Quiricus Augustus Tortonensis : quandoquidem is , ubi in confiden-
 tia færidi catapotis , quid sit Harmel explanare contendit , ait Sylvatici Pandectarum auctoris testimonio , quod quoq[ue] i-
 enique reperitur Harmel cum aspiratione nil aliud apud Arabes designat , quam semen cicutae : sine vero afflatu , Ruta syl-
 vetris semen . Quod evidens , ac exercandum est mendacium : siquidem Harmel tam afflatum , quam nude scripum Mau-
 ritaniis perpetuo agrestem Rutam significat , ut Serapionis , & Auencaea auctoritate facile probari potest suis in libris , in

GALEGA, SIVE RUTA CAPRARIA.

quibus

In lib. tertium Dioscoridis.

99

quibus simplicium historias, & facultatis posteritatis memoriae proddiderunt. Nam que illi de Harmel scripterunt, Dioſcoridi, & Galeno Rutan hocce deſcribitur profici adſiplantur. Ceterum Anticennam ipsius Harmel etiam memini lib. quarto ſui Canonis, rbi uiperarum morbis curationem tradidit, ſic inquit. Rutæ fyllefriſis (non eſt albarel, ſeconduum quod exſimauerunt quidam, ino eſt ſpecie rutæ ipsius) conſert morbis uiperarum. hac ille. Sed ne forte quis Anticenna non recte intelligens, in his uerbis decipiat, ut iuri in Paradoxis Fuchsium, uirum aliquo expertissimum, in Anticennam acriter agentem, deceptum fruſe deprehendimus, ut qui illum, ut puto, minus intellexerit, ſcendam profecto eſt (que) adiudicatum etiam ante aliquoties retulimus, & nunc, quoniam ad rem faciat, idipſum repetere non alienum erit) quod non euident utique generis eſt fyllefriſis Ruta, de qua una cum domestica ſuperioris tradidit Dioſcorides, & hec, quam occurrunt quidam Harmelan, Mauritan vero Harmel, ſic Albarel appellant. Ex hac omnibus perpicua Rutæ fyllefriſis diſtincione, quantum equidem reor liquido patet. Anticenna hanc quamquam errat, vt errore immixto illi inangusti Fuchsii. Quippe cum inquit Anticenna, Rutæ fyllefriſis, (non eſt albarel, ſeconduum quod exſimauerunt quidam, ino eſt ſpecie rutæ ipsius) conſert morbis uiperarum, iſis verbis declarat ſe illam hic fyllefriſis Rutam intelligere, que domoſiccam emulatur: non autem illam, de qua hoc loco diſcribit Dioſcorides, quanq[ue] ſit. Arabica familiæ auctores Harmel, ſic Albarel vocant. Eius tamen loco citato, paulo ante menzimat, ſic inquit. Et albarel eſt de medicinis liberantibus. Vbi per Albarel eam fane Rutam fyllefriſis intelligit, de qua proſens ferme eſt, ob cuius diſtinguitur, poſta alterius Rutæ fyllefriſis mentionem faciens, ſubungit illa uerba, que iam bis citantur. Ut hinc palam faceret, ſe non modo de albarel fyllefriſis Rutæ genere intellexisse, fed etiam occurrerit, ne quis, ſic diſtincione locutus eſter, ſe idem fruſtare perſicis calaminetur. Porro non defuit quos ſuſtinent contendunt, Harmel eſt Cictian, Averrois in media aduocantes, quem lib. 5. ſuſtūm collectanciarum in scriptis reliquiae noſtūt. Harmel, ſic eſt Cictia, calida eſt, & ſic in tertio gradu, 20 incidit cratios humores, & provocat vranum, & mactas, & vales dolori ſcapularum, & purgat phlegma. Hac ſi nituntur antoritatem. Quibus ita facile responderi potest, quod eam Cictia hoc loco eas Averrois ſuſtūm facultates quas etiam Harmale, nomine tanco Moly, redidit Galenus, manuſcrip. deprehendit. Averrois codex librariorum incuria ſuſte depravatus. Negue difficultas laſtis fut, quod iſi uocum (uixit) deinceps Cictiam per Rutæ logetum, ac ſcripſim. Adeo etiam illud (hoc enim medicorum neminem latet) quod taxum aſt, ut Cictia tertium caliditatis gradem obtineat, cui illam affigunt depravata Averrius lectio, ne priuim quidem ſtingat, cum Dioſcoridis, & Galeni refutatio, in quanto frigiditatis ordine colectetur: ob idque eam lethale venenum effe affirmat. Quapropter quādam pefimè agatur ab iſis, qui Cictia formidantur, ſemen ut compitum medicamentis adduxit, quorum nūs eſt ad deficiendos, incendiendos, extenuandoſque lenos humores, & diuident, qui veritatis ſtudio dedici būſiſmodi cauillationes, quas ſepe hominibus perniciem parunt, tolerare non poſſunt: Rutæ huicſe ſemen datur ad pinguedinem bilēm aram magno auxilio. paratürque potandum hoc modo. Conſiuntur in mortuariorum ſemina graua xv. priu. clariflava aqua ablatis, & deinde ligneo piftio teruntur, affundunturque aq[ue] fontane unica quatuor, eodemque piftio aliquatenus mifcentur. Denum latendo percolatur tremor. cui addiuntur melis optimi unica tres, & olei ſemani, aut amygdalini unica due. & id orna propinata Melancholici. Facit enim copioſas vomitiones. Nec eſt hoc medicamentum aliud dantius ad Comitiales. Scribunt Arabes huic Rutæ ſemine inebriari homines, adeo ut ſubinde diuini dormiant. Id quod maximè conſert in eo Melancholice genere, quod iſi heros appellant. Rutam hanc fyllefriſem appellat Galenus Moly, libro 7. ſin pīcum medicamentorum, rbi de ea diſcribit. Moly, hoc quidam vocant ragionem agrorum, hoc eſt, Rutam fyllefriſem, nonnulli harmolam. Syri beſafan, ſi eſſet: unde cratios humores fecat, ac digerit, & vranum mouet. Hec Galenus de altero Rutæ fyllefriſis genere. Cui conſtat & primum fyllefriſis Rutæ genus per pulchritudine respondere. Ex quo crediderint, quod sine illo errore ſepſatarij alteram alterius loco ſubſtere poſſint, quoties Arabum harmel ſuſtūm compitum medicamentis admixendum reperiant. Eſt & alia Rutæ ſpecies, que recentioribus quibusdam C. P. R. I. A cognominantur, quibusdam vero Gallega dicuntur, noſtrates eam vulgo appellant Lauaneſe. Paffon hec in ſcrubionis aggribus, humibentibus locis proueniens canle ſequicubitali, & aliquando maiore, ramosa, in quo folia vtrinque emergunt ab uno pedicello dene autyndena, oblonga, ac pinguis. Flores in ſummitate proferit ex candido purpureoſcente, quibus ſiliques orizantur, ſemen continentis. Vis illi maxima contra peſilientiam, namque plurimos huic ſe plantae ſuſtūm preſervantur. Quidam ad hoc quodidie crudam in acerarijs vorant, alij de uero modo coctam ex carnium uore ſunt, nonnulli ſuccum extrahunt, & ex vino hauiunt. Quidam etiam valde non foliaria aduersus lethalia medicamenta; verbi etiam contra ferum omnium, que dentibus, aut aculeo venebris emittunt, tum morbus, tum iechi, in quem vixiherbam vel eius ſuccum bibendum prebent, ac etiam emplastris modo unilneratis partibus imponunt. Laudans aliqui ſuccum ſequicubitalis poudere hanſtum pteris coniuali morbo vexatis. Eptous recentis berba ſucus datur uiliter cochlearis mensura ad necandos infeſtorum vermes. Idem preſat herba ipsa in patella calefactis, aut eius decoctionem ex aetate factum addita Theriaca & Armenio bolo. Verum ſubinde ſudare effectum eſpert. Idem preſat ad peſilientias febres, in quibus exanthemata, ſive maculae, quas petechias vacant, emerferint, & preſeruēt epoſo herbe decocto ex aqua vniā cim Tormentaria radice, Cardui benedicti folijs, & Armenio bolo. Quas quidem facultates illi inieſſe conſeo, ſua ipſius ſpeciali date. Ceterum aperiſtimē falluntur, qui putant Rutam hanc caprarium dictam Potemonum eſſe, ut latius libero quanto ſuo loco dicentes. Que planta τύραννος ἐπίπεδης Graec, Rutæ fyllefriſis Latine dicitur: Nomina. Arabie, Harmel: Italie, Rutæ ſalvatica.

M O L Y.

C A P . XLVII.

60 Moly folia habet graminis latiora, humili ſparsa: florem alba viola ſimilem, fed minorem, magnitudine uero violæ purpureæ emulum, lateti coloris: caulem candidum, quaternum cubitorum: in cuius cacumine inefſe aliquid, quod allij ſpeciem referat. Radix parua, bulbosa, qua mirum in modum valet ad vulvae apertiones, ſi trita cum irio vnguento, in pefio ſubſiciatur.

Moly, ut ſcriptum relquiſt Theophrati libro 9. cap. 15. de plantarum histori, apud Phenēum exiit, atque apud Cylennam eſt (quemadmodum Homerus dixit) affirmant: radice rotunda, non abſimili cepa ſolio ſcille. Vixi eius contra beneficia ſumma: non tamen effodi diſſiſſerunt, ut Homerus. Moly quoque memini Plinius libro 25. cap. 4. ita ſcribens. Laudat ſumma berbarum eſt, Homeruſ teſte, quama vocari à dijs putant Moly. Ab inuentione eius Mercorio affigunt, contraque ſumma veneficia demonſtrat. Nasci eam hodie circa Phenēum, & in Cillene Arcadię tradunt, ſed illa Homericay radice rotunda, nigraque, magnitudine ne cepe, ſolio ſcille: effodi autem diſſiſſerunt. Greco aurobore ſuum eius luteum pincere, eam Honerius candidam ſcripſerit. Iuueni e peritie herbarum medicis, qui e in Italia nasci eam

Fuchsii lap-
ſas, & Aucē
na defensio.

Quorundam
error, &c. loc.
Averrois re-
ſtitutus.

Rutæ ſyli-
friſis autem
uites ex Gal.

Rutæ capa-
tia, metu, &
vires.

Moly hiſt., ex
Theoph. &
Plinio.

licerent, affirriq; *Campa nia* nihil aliquet diebus effossem inter ciffentates sexaeas, radicis triginta pedes longe, ac ne sic
quidem foliata, sed abrupta, hoc Plinius. Et cuius jure ueris facili cognoscit potest, Moly ab eo secundum loco redditum,
quod in Campania effossum, & sibi allatum credere, quod Homerus, & Diogorides notis non
pland convenientibus representabant. Moly ut Diogoridis delicitatio respondet, hodiernis in Italia reperiisse non possum,
reque ab aliis nibili repurunt, aut aliquae acciditum sibi; & si non deus qui Moly genuinum se habere facient. Sunt
cuius nabi plantae que pro Moly ad me misse sunt ab amicis, sed nullam nabi l'acte us prudam exxi. Ceterum berbam
Moly Diogoridis appellatam, eantece uirginis esse putaverim cum illa, qd Galeno libr. 7. Imp. medic. Myle nucator,
cum inquit. Miles racix parvo bulbis sinus est; facultatis contrahebit. nam cum farina arina, (hec est ldy) appositus
aperiam in duas sanare jucabit Diogoridis. His uerbis Galenus non solum quidem Mylem Juan Diogoridis Moly ace-
pian referit; sed etiam nos commonet mendi causam, et cedine que latius in codicibus Graecis Diogoridis. Quippe quod
hunc in laus capitis calce legitur pars ipsorum quod est, cum nino unguento, Galeni testimonio, legendum sit para-
pionum de pectoris est, cum frumenta leucaca. Et circa in id utrum facile librari quamcam scripturarum incitare lohi paue-
rat. Sea addamus rationem, quod vulgaris leticio depravata manifeste deprehendetur. Nam si uergentum irinam effi-
cierit apertum, non uaco quia Moly radix cum ex frumento possit esse cibas interquicere, hoc est, ad uulna aperientes. Sic
cum ex Graeco recens reuendam puto, quam ad aperiendas uulnas, ut ueretur bicellus & Ruellius. qui tamen se
nes facere non poterant, si uergentum inpirationem habere uolebant. id pto. v. Graeci i. zuu, quod Latinum Moly.

PANACES HERACLEVM.

